

Leedu Signaatorite Klubi presidendi Birute'Valionyte` tervitus XIV Riigikogu ja 20. Augusti Klubi pidulikul istungil 20.08.2021

T. E. Eesti Vabariigi president, Riigikogu esimees ja liikmed, peaminister ja ministrid, diplomaadid, Eesti Ülemnõukogu liikmed, austatud mälestusüritusel osalejad,

Daamid ja härrad, mul on eriti hea meel õnnitleda sellelt tribüünilt uhket eesti rahvast Eesti taasiseseisvumispäeva puhul. Ma ütlen neid õnnitlussõnu Leedu iseseisvusakti allakirjutanute klubi nimel. Nende inimeste nimel, kes 11. märtsil 1990 taastasid teistkordselt Leedu riigi ja andsid sellele tagasi Leedu Vabariigi nime ning andsid kogu maailmale ja Kremlile teada Leedu iseseisva riigi taastamise aktist. Taastati vana vapp - VYTIS, mis mäletab Leedu suurvürstiriigi aegu, võeti vastu ajutine põhiseadus, valiti Leedu Vabariigi juhtkond ja asuti looma teist Leedu Vabariiki. Okupatsiooniar mee lahkus Leedu territooriumilt 31. augustil 1993. See, mida Leedu tegi 31 aastat tagasi, tundub täna imena. Aga meil läks korda see ime saavutada, sest kolm Balti õde tegid koostööd. Meie ühine tegutsemine kandis vilja.

Leedu vaatas Eestit kadedusega, kui 13. aprillil 1988. aastal loodi Eestimaa Rahvarinne. 1989. aastal lepiti Balti Assambleel siin Tallinnas konkreetset kokku Balti keti aktsiooni korraldamine. Üheskoos suutsid eestlased, lätlased ja leedulased pöörduda nägudega Lääne poole, muutuda elavaks inimketiks Vilniusest Tallinnani ja kõik korraga Moskvale selja keerata. Balti ketis osalejad tundsid vastutust oma maa, oma rahva saatuse eest. Sellega demonstreerisid nad endale ja kogu maailmale oma sihikindlust ja otsustavust luua oma rahvastele iseseisev elu. Seda rahumeelset tegutsemist nähti kogu maailmas, ehkki on Moskva seda nimetanud üleüldiseks hüsteeriaks. Iga Balti ketis osaleja tundis, et ühtsus on jõud. Ilmselt kõige olulisem töö, mille Sajūdis, Eestimaa Rahvarinne ja Läti Tautas Fronte koos tegid, oli 1989. aasta detsembris Molotovi- Ribbentropi pakti salaprotokollide tühistamine N. Liidu rahvasaadikute kongressil, mis tähendas, et NSV Liit tunnistas Eesti, Läti ja Leedu okupeerimist, mida oli varem pidevalt eitanud. See innustas iseseisvusjõude veel aktiivsemalt tegutsema ja koordineerima tegevust Balti riikides.

16. novembril 1988 võttis Eesti NSV Ülemnõukogu otsusekindlalt vastu deklaratsiooni Eesti NSV suveräänsusest, resolutsiooni liidulepingust ja Eesti NSV põhiseaduse muutmise seaduse. See oli esimene seaduslik samm kogu Nõukogude riigis, millega tehti selgeks, et eesti rahvas on oma maa peremees. Lepiti kokku, et Leedu võtab Eesti NSV Ülemnõukogu toetades vastu samasugused otsused, kuid Leedu Kommunistlik Partei ei toetanud Sajūdis eettepanekuid. Leedus tõusis sellest suur rahulolematus. Eesti jäi siis üksi ja Eesti Ülemnõukogu esimees Arnold Rüütel kutsuti Kremlisse selgitusi andma. Leedu NSV võimud Eestit ei toetanud, kuid Leedu rahvas oli teiega. Olime teie üle uhked. Kadestasime uut mõtlemist ja sihikindlust. Teie eeskuju ühendas leedulasi veelgi.

16. novembrist 1988 kuni iseseisvuse taastamiseni 20. augustil 1991 käis Eesti läbi raske tee, mis nõudis eesti rahva suurt koondumust. Pärast augustiputši läbikukkumist Nõukogude Liidus 20. augustil 1991 kuulutas Eesti Vabariigi Ülemnõukogu kohe, et kinnitab Eesti Vabariigi iseseisvust ja taotles Eesti Vabariigiga diplomaatiliste suhete taastamist. Sama otsuse tegi Läti 21. augustil 1991. 22. augustil taastas Leedu Vabariik diplomaatilised suhted Eesti ja Lätiga. 17. septembril 1991 võeti

Eesti, Läti ja Leedu ÜROsse. Praegu tundub lihtsalt uskumatu, kui palju oleme lühikese ajaga saavutanud. Kuidas kolm väikest, kuid mitte kunagi vabaduslootust kaotanud Balti riiki olid võtmerollis Nõukogude impeeriumi hävitamises ja seeläbi maailmakaardi muutmises.

Täna kuuluvad meie riigid kõige tugevamasse kaitseallianssi NATO ja Euroopa Liitu. See on tee, mille oleme läbinud koos, tundes naabri õlga ja tuge. Leedu püüab endiselt oma statistiliste näitajatega Eestile järele jõuda, ent meil on lootus, et kunagi jõuame teist ette. See on vennalik võidusõit, mis on edenemiseks väga hea stiimul.

Eesti on viimase 30 aasta jooksul kardinaalselt muutunud, Eesti elab nüüd oma elu. On väga oluline, et eestlased usuksid oma riigi tulevikku ja tunneksid end Eestimaa tõeliste omanikena. Lubage mul 20. augusti klubile üle anda sümboolne piisk merevaiku, mida ikka veel kaldale heidab meie Balti meri, mis meid ühendab, sisendab usaldust ja vastutust meie maa eest, mis nüüd on aktuaalsem kui kunagi varem. Häid pühi, kallid sõbrad!